

1.....	מבוא
	חלק ראשון – הזכות להפגין
2.....	ההפגנה בעידן הרשתות החברתיות
3.....	מקורה של הזכות להפגין
4.....	המסגרת הנורמטיבית
5.....	הזכות להפגין כזכות יחסית
6.....	המקור החוקי לעריכת הפגנות
9.....	חלק שני – הזכות לפרטיות
	חלק שלישי האיזון בין הזכות להפגין לבין הזכות לפרטיות
	– הדין המצוי
12.....	התפתחות הפסיקה
17.....	הוראות היועץ המשפטי לממשלה
18.....	הצעת חוק לתיקון פקודת המשטרה
19.....	חלק רביעי: בקורת על הדין המצוי
21.....	סיכום

מבוא

מהותה של הדמוקרטיה איננה באה לידי ביטוי רק בבחירות אחת לארבע שנים, או בעקרון שלטון הרוב. כפי שהגנה על זכויות המיעוט מפני חקיקה דורסנית מטעם הרוב, היא נדבך בסיסי בדמוקרטיה, כך גם השתתפות ציבורית בצורה של מחאה, הפגנות ועידוד שיח חברתי בנושאים אזרחיים היא נשמת אפו של התהליך הדמוקרטי.¹

אחת מדרכי המחאה המוכרות היא משמרת מחאה ליד בית המגורים של האדם (בדור"כ עובד או נבחר ציבור) שכלפיו מכוונת המחאה. דרך מחאה זו משמשת, הן אמצעי יעיל להביא לידיעתו של איש הציבור את עמדת המפגינים, והן אמצעי על מנת להפעיל עליו לחץ, וליצר "אירוע תקשורתי". תופעה זו של מחאה ליד בית המגורים של איש ציבור הולכת ומתרחבת בשנים האחרונות. בין היתר, מתקיימות הפגנות מול בתיים של קצינים בכירים בצה"ל (כפי שהיה בתקופת ההתנתקות) במקרים של סכסוכי עבודה, מקיימים לעתים עובדים משמרות מחאה ליד בתי מגורים של מנהלי התאגיד (לדוגמה הפגנות מחאה בזמן שביתת מרצי האוניברסיטה הפתוחה ב – 2009 מול ביתה של נשיאת האוניברסיטה). מקרה שעורר הדים רבים הוא משמרת המחאה שהתקיימה ב – 1995 במשך חודשים ארוכים ליד ביתו הפרטי של ראש הממשלה יצחק רבין ז"ל שנמשכה עד יום הירצחו.²

דרך מחאה זו מקובלת גם במדינות אחרות. כך, למשל, אחת מדרכי הביטוי המקובלות של מתנגדי ההפלות בארצות הברית, היה קיום משמרות מחאה ליד בתי המגורים של רופאים העוסקים בביצוע הפלות. כשהפגנה כזו היא ממושכת וכרוכה ברעש, היא מונעת מאיש הציבור להיות רק עם עצמו ועם משפחתו בדל"ת האמות של ביתו.³

לאחרונה היינו עדים להפגנות המחאה ליד ביתו של היועצמ"ש שנערכו מאמצע חודש נובמבר 2016. בהפגנות אלו החלה קבוצה מצומצמת של אנשים, שמספרה הלך וגדל במשך השנה, להתאסף מידי מוצאי שבת, מול ביתו הפרטי של היועץ המשפטי לממשלה בפתח תקווה, במטרה למחות על אופן ומשך הטיפול, בחקירות הפליליות המתנהלות נגד ראש הממשלה. בעקבות תלונות שהוגשו על התקהלות זו, הכריזה המשטרה בחודש ינואר 2017 על הפגנות אלו כעל "התקהלות אסורה", החלה לפזרן, ואף עצרה חלק מהמשתתפים בהן. בעקבות פיזור ההפגנות שהתקיימו מול ביתו של היועץ המשפטי, הועתקו ההפגנות לכיכר גורן, המצויה במרחק של כ- 400 מטרים משם. לאחר מכן החליטה המשטרה, לאסור על קיום הפגנות בכיכר גורן, ודרשה להעתיקן למקום אחר, כמו הפארק הגדול בפתח תקווה. המפגינים התנגדו לכך, בטענה כי דרישה זו, פוגעת קשות בזכותם להפגין ואין לה כל הצדקה. הפגנות אלה, שהתקיימו עד לאחרונה, נכון למועד כתיבת עבודה זו, (ובינתיים עברו לת"א) נערכו מדי סוף שבוע, עם צאת השבת, והביאו לשורה של עתירות הן מצד המפגינים, שטענו כנגד פגיעה בזכותם להפגין, והן מצד תושבי השכונה, שטענו כי ההפגנות פוגעות באורח קשה בתושבי השכונה בה הן נערכות.

¹ ממחאה לשינוי עורכת תהילה שוורץ אלטשולר המכון הישראלי לדמוקרטיה

² אפרת אבן "הזכות להפגין וגבולותיה" פורסם באתר האינטרנט של המכון הישראלי לדמוקרטיה בכתובת

<https://www.idi.org.il/parliaments/9899/10717>

³ ברוך מדינה ודרור וגשל "בין מחאה למטרד מאיים" חוקים ב (2010) 197, עמ' 199-197

הדיון בעתירות שהוגשו כאמור, עוררו שאלות כגון סבירות החלטת המשטרה, שלא לאפשר עוד את קיום הפגנות בכיכר גורן, מטעמים של פגיעה בסדר הציבורי, האופן שבו יש לפרש את הגדרת המונח "אסיפה" שבסעיף 83 לפקודת המשטרה, אשר קיומה טעון רישיון לפי סעיף 84 לפקודה,⁴ מהו האיזון הראוי בין הזכות להפגנה, תהלוכה ומשמרת מחאה, לבין הזכות לפרטיות של איש הציבור ושכניו⁵ ועוד.

זכות ההפגנה היא מזכויות היסוד של האדם בישראל. היא מוכרת, בצד חופש הביטוי או מכוחו, כשייכת לאותן חירויות, המעצבות את אופיו של המשטר בישראל, כמשטר דמוקרטי.⁶ ההלכה היא, כי עצם העובדה שקיומה של הפגנה עלול להביא להפרת הסדר, אין בה כשלעצמה, כדי לשלול את החופש להפגין. הפסיקה קבעה כי מידה מסוימת של פגיעה בסדר הציבורי, היא מחיר שיש לשלם, כדי להגשים את הזכות להפגין.⁷

יחד עם זאת, למרות שזכות ההפגנה היא זכות יסוד, אין היא זכות מוחלטת. היא מוגבלת על ידי זכויות יסוד אחרות, כגון חופש הקניין וחופש התנועה, וכן על-ידי הצורך לשמור על הסדר הציבורי ועל ביטחון הציבור, על הפרטיות ועל מרקם החיים הדמוקרטיים⁸

עבודה זו מטרתה לברר את מהותה של זכות ההפגנה, ואת המתח בינה לבין אחת מהזכויות הנוגדות לה היא הזכות לפרטיות, שבאה לידי ביטוי בהפגנה או מחאה נגד ביתו הפרטי של אדם, ולבחון כיצד מאזן ביניהם⁹ בין הזכות להפגין לבין הזכות הנוגדת לפרטיות.

בחלק הראשון של העבודה אנסה לברר את מהותה של ההפגנה ואת מקורה הנורמטיבי והחוקי. החלק השני של העבודה ידון בזכות לפרטיות. החלק השלישי של העבודה ידון בדין המצוי של קיום הפגנות מול ביתו הפרטי של אדם. החלק הרביעי של העבודה יעסוק בהרהורים ביחס לדין המצוי.

חלק ראשון – הזכות להפגין

ההפגנה בעידן הרשתות החברתיות

הפגנה, תהלוכה או משמרת מחאה מהווה אחת הדרכים הבולטות להביע מחאה פוליטית. זהו אמצעי בולט להשפיע על מדיניות, ולכן היא משמשת בצורה מובהקת צורה של השתתפות פוליטית. היתרון הגדול ביותר הטמון בדרך זו של השתתפות פוליטית היא הפשטות שבו: היא מאפשרת לקבוצות אנשים, שאין להם גישה לאמצעי התקשורת ולמקבלי ההחלטות, לקחת חלק פעיל בעיצוב סדר היום הציבורי, ולהשמיע

⁴ בג"ץ 6536/17 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' משטרת ישראל (פורסם בנבו, 08.10.2017)

⁵ בג"ץ 1983/17 מני נפתלי נ' היועץ המשפטי לממשלה (פורסם בנבו, 27.04.2017)

⁶ בג"ץ 153/83 אלן לוי נ' מפקד המחוז הדרומי של משטרת ישראל, פ"ד לח(2) 393 (1984)

⁷ בג"ץ 12/96 מר"צ נ' מפקד מחוז י-ם, פ"ד נ(2) 822 (1996).

⁸ בג"ץ 2557/05 מטה הרוב נ' משטרת ישראל, פ"ד סב(1) 200 (2006).